

Правя тези уговорки не за да омаловажа успеха на Камен Калчев с този образ. Успехът е безспорен и сочи неговите възможности на белетрист. Но дори в постиженията намират отражение някои недостатъци на неговия метод и стил.

Това говори, че тези недостатъци са пуснали дълбоки корени, че пътят, който Камен Калчев има да извърви до значителното изкуство, не е къс и лек. Дали ще го извърви, ще посочи бъдещето.

СТОЯН КАРОЛЕВ

[НАЧАЛО, КОЕТО РАДВА

Не ви ли се случва често да зачетете някоя съвременна българска книга и всеки момент да сте готови да я захвърлите? Ако стигнете до последната ѝ страница, не изпитвате ли гордото чувство, че сте доказали силата на своята воля? Сякаш уморено вървите из суха, безцветна степ и напразно търсите прохладната сянка на вековни дървета. Няма живи хора, няма увличащо действие. През цялото време виждате конците, с които писателят движи своите герои по строгите предписания на литературните догми. И никакъв трепет, никаква следа в душата ви.

Но справедливи ли ще бъдем, ако кажем, че цялата наша съвременна литература е опустошена от схематизма? Разбира се, не! Истинските таланти той не можа да превземе. Появиха се романите „Железният светилник“ и „Преспанските камбани“ на Димитър Талев, които са гордост за нашата белетристика, „Обикновени хора“ на Георги Караславов, „Тютюн“ на Димитър Димов (първото издание), „На живот и смърт“ на Димитър Ангелов, „Иван Кондарев“ на Емилиан Станев, повестите на Павел Вежинов и др. Появи се и непознатото доскоро име на един млад човек, който още с първата си книга спечели сърцата на читатели и критици.

Трябва да прочетем началните опити на Ивайло Петров, да проследим неговото по-нататъшно развитие, за да видим колко бързо той расте. В разказите „Суша“¹, „Ралка и баща ѝ“², „Отива си всичко старо“³, „Снаряд срещу войната“⁴, „Минко зидарят“⁵, той още няма определена физиономия. Действителността е опростена и идеализирана, тенденцията някак грубо се натрапва. Неукрепналата ръка на начеващия автор още е скована от шаблонните схеми. Но той скоро се отпуска и започва все по-дълбоко да навлиза в живота, в сложността на неговите конфликти.

По-късните разкази на Ивайло Петров са разнообразни по теми. Той търси интересни и характерни страни от действителността, търси свой стил. Сюжетите са прости, няма в тях необикновени събития, заплетено действие. Авторът се стреми да навлезе в душата на героите, да разкрие вълнуващи човешки отношения и чувства. Той никога не взема позата на проповедник, неговите разкази не се превръщат в илюстрации на нравствени правила. В най-хубавите разкази идейният замисъл ни завладява незабелязано. Той идва от развитието на сюжета, от проявите на героите.

Ние не можем да забравим тъжната история на селската девойка, която няма право на щастие, защото е бедна. („Леля се годява“). Богата мома предпочита годеникът ѝ и най-безсърдечно ѝ връща нишана. Малко страници, а колко много говорят за отношенията между хората в старото село, колко живи образи се очертават в тях — лелята, момченцето, дядото, Киранчо. Движение, драматизъм има в този разказ. Оригинална е и неговата постройка. Събитията са видени през чистите, наивни очи на малкото момченце. Пречупени през неговата детска душа, те въздействуват с още по-голяма сила. Това е най-хубавата творба в цикъла „Кръщение“.

Како поема звучи разказът „Анюта“. Момъкът и девойката въплъщават най-ценните черти на нашата борческа младеж. Със затрогващ лиризъм говори авторът за тяхната свенлива, неизповядана обич, за техния идеализъм, за безумната им смелост.

Дълбоко впечатление прави разказът „Отмъщение“¹. Стегнат композиционно, далеч от примитивната шампа, по която често се пише на съвременна селска тематика, той поставя важни, крайно навременни проблеми. Те неуловимо са втъкани в самото развитие на действието, в постъпките на двамата герои. Кой от тях ще стане по-предан строител на новото село? Подпредседателят на стопан-

¹ Работническо дело, 1948, бр. 285.

² Сп. „Село“, III, 1949.

³ Народна младеж, 1950, бр. 728.

⁴ Народна младеж, 1950, бр. 703.

⁵ Литературен фронт, 1949, бр. 37.

¹ Наша родина, юли 1954, стр. 22.

ството ли, който просташки парадира със своето политическо съзнание, а запил се в кръчмата оставя кооперативните коне да истинат, или озлобеният частник, който съблича и последната си топла дреха, за да покрие премръзналите животни? И става ни болно, че няма кой да привлече този човек, да спечели сърцето му. Много размисли буди разказът. Богат е неговият подтекст.

Но писателят понякога не се задълбочава достатъчно.

Интересен драматичен конфликт намираме в „Благо“¹. Майсторски е доловена и описана вътрешната борба у героя, в която се вплитат и страх, и угризения на съвестта, и мъка по измрелите птици, отгледани от него с такава обич. Не може да ни убеди обаче повърхностното отношение на стопанските ръководители към случая, това, че те не се запитват как са попаднали в птицефермата заразените кокошки, кой е действителният виновник. Развързката на разказа не е доизяснена.

Не оставят трайни следи разказите „Първият ден“, „Кръщение“ и „Лазаренковия блок“ от цикъла „Кръщение“. В „Лазаренковият блок“ авторът е отминал най-важния психологически момент — изживяванията на тримата дребни собственици след като Лазаренко заличава вековните синури на техните ниви. Случката в „Кръщение“ не е от такова естество, че да разкрие социалните противоречия в класа и да мотивира развитието на героя. Тя не осъществява сполучливо замисъла на автора.

Творби като „Лея се годява“, „Анютата“, „Отмъщение“, „Сел“ разкриват големите възможности на писателя да овладее един от най-трудните литературни жанрове — късия разказ. Разбира се, предстои му стръмен път, но той уверено се изкачва по него.

Всред произведенията с военна тематика ярко изпъква първата повест на Ивайло Петров — „На война“. Това е художествена летопис за живота на един взвод по време на Отечествената война.

За суровостта и героиката на фронта авторът разказва естествено и правдиво, с топъл лиризм. Обаче като придошла река жизненият материал залива понякога главната сюжетна линия. Писателят не е успял да го канализира, да изхвърли някои дребни, излишни епизоди. Но както писа един критик, най-същественото в тази повест е това, че „Ивайло Петров е успял в малкото да разкрие голямото, в съдбата на пехотния взвод, за който разказва неговата повест, той е

изтъкнал ония черти и процеси, които бяха характерни за Отечествената война“.¹

Сам участник във войната, авторът е почувствувал не само нейните ужаси, но и цялата ѝ героика и романтика. Той ни запознава с прекрасни хора от народа, които все повече обикваме. В мирни дни тези хора умеят да се шегуват, да се веселят, прехласнати да слушат песните и гъдулката на своя другар, да изживяват с цялата си душа красотата на народната поезия. Като Йовковите земляци те са влюбени в земята, тъгуват за полската работа, за родния край. Авторът откровенно разказва за смъртната уплаха, която ги обзема при първото сражение, за постепенното каляване на тяхното мъжество и героизъм. Съвсем правдоподобен е случаят с учителя Петрушев, доблестния и честен комунист, който под воя на гранатите изгубва всякакъв контрол над себе си и страхливо бяга от огневата линия. Психологически убедителни са по-нататъшните прояви на Петрушев, неговите жестоки угризения за показаната слабост, доброволното му участие в опасната акция. Пълнокръвен е обръзът на подофицера Кузин, интересно и обосновано е неговото развитие. За осъзнаването на хората във взвода най-голяма заслуга има помощник-командирът бай Дельо. Този прекрасен човек запазва най-светло кътче в душата ни. Бай Дельо се нарежда между живите образи на положителни герои в нашата съвременна литература. Той е хубава сполука за младия писател.

Не по установената схема Ивайло Петров изобразява пленените германци. Неговата страстна омраза към фашизма не го е заслепила. Той с голяма човечност се е вживял в трагедията на обикновения немец, жертва на войната.

В повестта „На война“, както и в разказите си Ивайло Петров прояви своя несъмнен талант на белетрист, прояви умението си да разказва вълнуващо, оригинално, да вниква във вътрешния живот на героите, да гради живи образи.

*

Втората повест на Ивайло Петров е нова стъпка в неговото развитие.

„В „Нонкината любов“ — казва писателят — аз исках да покажа не икономическите отношения в село, нито ръководните дейци в стопанството, а една исторически неизбежна драма, която идва от сблъскването на новите форми с консервативния дух. Мене ме интересуваше моралната страна, моралът на двама млади хора с горди характери, които живеят в нови условия.“²

¹ Емил Петров. Правдиво, свежо, вълнуващо. Литературен фронт, 1953, бр. 33.

² Разговор с авторката на рецензията.

¹ Септември, 1954, кн. 1, стр. 81.

Новите обществени отношения в село са почвата, върху която се развиват героите и се пораждат конфликтите.

Сюжетът на повестта е драматичен. Основният конфликт в нея е колкото личен, толкова и обществен. Петър и майка му здраво са се вкопчили в отживелите вече форми на еснафския бит, съвсем назадничаво е тяхното отношение към семейството. „На моя син не му трябва свинарка, ами жена да си седи в къщата му“ — разсъждава Пинтезката.

„А щом си моя жена, ще стоиш заедно с мене и вкъщи, и на нивата, както майка ми е стояла до баща ми“ — заявява Петър на Нонка.

Тя влага целия си младежки ентузиазъм в създаването на свинефермата, гори в работата си, а Петър най-грубо я откъсва от нея.

Заради семейството, заради любовта към мъжа си, Нонка се подчинява на волята му. Но Петър не може да оцени нейната жертва, не може да почувствува мъката, която ѝ причинява. Неговата любов е себична. Той мисли само за личното си доволство и спокойствие. Жената за него трябва да бъде безропотно подчинена на мъжа. Духовната връзка, другарството в брака са чужди на Петър. И заради това устоите на неговото семейство бързо се разклащат. Схващанията му влизат в остър разрез с новото в живота.

Преобразованията в село дават възможност на Нонка да разгърне своите способности, своя вроден интелект, да не допусне да унижават нейното достойнство. Тя иска да живее като пълноценен човек. На тази основа се появява драмата.

Тя е изобразена правдиво, в цялата ѝ сложност. Бездетството на Нонка измъчва Петър, охлажда любовта му, още повече озлобява свекървата. Създава се непоносима атмосфера в дома на Петър. Наивната постъпка на Нонкината майка изостря докрай конфликта. Непреклонната гордост на Нонка и Петър препречва пътя към помирение.

Отзивчивостта на Дамян, общите грижи и радости в работата, неудовлетвореното майчинско чувство привързват Нонка към този човек и детето му.

Изтерзан от жестоки страдания, от никого не чул една блага дума, в ласките на Марийка Петър намира упойка за своята болка. Но от края на повестта разбираме, че цял живот Нонка и Петър ще се обичат, а пропастта между тях е вече дълбока и непреодолима.

Главната героиня на повестта — Нонка, е цялостен, благороден човек. Убедително, чрез постъпките и преживяванията ѝ е разкрит в развитие нейния ха-

рактер. Ние я виждаме в свинефермата, всецяло отдадена на работата си, грижлива и внимателна към дядо Ламби, на събранието, където енергично се бори да се построи новата свинеферма на най-подходящото място, виждаме я в личния ѝ живот, който става все по-заплетен и по-драматичен.

Чистото и открито сърце на Нонка се стреми към обич и радост, така както птиците се стремят към небесния простор. Но то се насочва погрешно. И попада в тясна, непоносима клетка. В началото на повестта Нонка е палаво, безгрижно момиче. Но нейната дълбока, мъчителна любов постепенно прогонва моминския смях и игривост. В края на повестта тя вече е улегнала, изстрадала жена.

Нонка е силна и горда натура. Когато животът ѝ при Петър става невъзможен, тя си отива, мъжествено понася голямата си мъка. Несполуката ѝ в живота не я погубва. Нонка намира опора в работата, в благородството на Дамян, в майчинските грижи по неговото осиротяло дете. Ние не възприемаме нейния образ като нереален, идеализиран, защото сложните ѝ преживявания, постъпките ѝ са живо и реалистично обрисувани.

Петър е интересно замислен. Той не се покрива с мъртвата рецепта за положителния герой. Този честен човек, готов до смърт да се бори за истината, неуморим в работата, е суров и остър, с консервативен дух. Неговото чувство на всевластен господар в семейството, неговото неразбиране на Нонкината душа, до основи разрушават тяхното щастие. Петър е сложен образ. У него съжителствуват непримирими противоречия. Той има закостеняло, ориенталско отношение към семейството, а в същото време проявява високо трудово съзнание. Той обича земята с благоговейното чувство, което изпитват към нея героите на Йовков, работи в стопанството с такова увлечение и огън, както би работил своя собствен имот. Но тези противоречия не са достатъчно изяснени в повестта. Ивайло Петров не е проникнал дълбоко във вътрешния свят на героя. Има нещо едностранчиво в неговата обрисовка. Авторът постоянно подчертава остротата, упоритостта, гордостта на Петър. Обаче тези основни черти на неговия характер не са достатъчни, за да се получи пълнокръвен човек. Образът на Петър не е разгърнат докрай, не е завършен. Трябва да му се влее повече кръв, повече жизненост.

Прекрасен образ е бащата на Петър. „Пинтезът, изповядва писателят, е най-любимият ми герой“.

Този строг, навъсен старец, от когото „я откъртиш дума, я не“, носи в душата си мъдростта и поезията на народната душа. Той въплъщава здравата етика на народа и не може да приеме никакви отклонения от нравствените норми, свято зачита красивите народни традиции. Този старец напълно разбира Нонка, нейната любов към работата. И когато на два пъти отива при нея и я моли да се върне, той не накърнява своята гордост, а още повече се издига в очите ни. В тази постъпка се проявява силно чувство за справедливост у Пинтеза, който не може да се помири с обидата, нанесена на Нонка от сина му и от жена му.

Сполучливо е обрисувана и Пинтезката. „Аз и този образ изградих с любов, заявява писателят. За себе си и тя е права“.

Колкото и да ни става противна в някои моменти, тя носи човешки образ. Ивайло Петров не е изгубил мярка в употребата на черната боя при нейната обрисовка. Пинтезката е уредна стопанка, предана майка. За нейното възпитание и характер постъпките ѝ имат своята логика. Петър е най-любимото ѝ дете. Естествено е тази честолюбива жена да се чувства засегната за това, че желанието ѝ е пренебрегнато при избора на снахата. Тя е с консервативен, еснафски дух. И заради това не може да приеме новите отношения в семейството и толкова много се озлобява от бездетството на Нонка. Във втората редакция на повестта писателят е проникнал в душата на свекървата, психологически е обосновал нейното поведение.

В образа на Иван Гатев Ивайло Петров е въплътил слабости, които често се срещат у партийните ръководители по селата. И затова авторът трябваше да изобрази този герой с по-голяма критическа заостреност, да прояви по-ясно своето отношение към него.

Има нещо книжно в сантименталността на Марийка. Не може да развълнува нейната трагедия. Тя е блед образ.

В обрисовката на героите най-ярко се проявява стилът на един писател, неговото майсторство.

Ивайло Петров се учи от класиците на нашата литература, преди всичко от Йовков, чието влияние понякога се чувствува твърде осезателно в творчеството му.

Писателят притежава способността да се всели в душата на героя, да мисли с неговия ум, да чувствува с неговото сърце.

В „Нонкината любов“ психологическата характеристика е по-задълбочена, отколкото в първата му повест.

Той може изразително и просто да предаде трудно податливи на описание

психологически състояния, да ги подчертае с типични външни признаци, мимики и жестове.

Така, когато Пинтезът съобщава на жена си, че в най-скоро време ще правят сватба и че Нонка ще им стане снаха, Пинтезката гневно размахва с юмрук по котката, която се гали около нея.

При случайната среща на Нонка и Петър в акациевата горичка, Петър тъпче на едно място, говори несвързано, не откъсва очи от Нонка. А тя с разтреперана ръка стяга и разпуска краищата на забрадката си и мълчи. И ние веднага разбираме тяхното смущение.

Силно и вярно е предадено състоянието на Нонка, когато научава грозната истина за връзките на Петър с Марийка: „Нещо се надигна в Нонкините гърди и я задуши. Отсрещните дървета почнаха да се люлеят пред очите ѝ, сякаш силна буря ги разкърши. Усети как главата ѝ изстива и кръвта ѝ пада надолу. Марийка я хвана за ръката и тя искаше да я отдръпне, но нямаше сили... Нейният плач извади Нонка от вцепенението. Тя тръгна заднешком назад и като гледаше Марийка в разплаканите очи, повтаряше: Не го обичам вече, не го обичам вече. Така му кажи... Не го обичам вече. И с всяка крачка усещаше, че тялото ѝ изстива и краката ѝ пропадат надолу в земята. Едва когато се прибра вкъщи, тя изпита голямата болка и се почувствува толкова опозорена, че не може да заплаче“ (стр. 217).

Противоречивите чувства, които мъчат Нонка и Петър след конфликта между тях, приливите и отливите на техните страдания, които ту притихват, ту наново се разгарят с погубваща сила, са изобразени от писателя просто и правдиво.

Характеристиката на душевното състояние авторът понякога умело подсилва с лирично нарисован пейзаж, който хармонира с настроението на героите.

Разочарованието като ледения есенен вятър е пронизало сърцето на Нонка, отнесло е светлите момински мечти. Жестоко обидена от Петър, една привечер тя мълчаливо върви с него през полето. То е меланхолично като душата ѝ: „Над полето припаднаше хладна вечер... От угарите, които се чернееха от двете страни на пътя, лъхаше студен и тъжен дъх. Над пътя, който се губеше наблизко в синкавия здрач, прелитаха закъснели чучулиги. Мекият, едва доловим съсък на крилата им кой знае защо, усилваше Нонкината тъга“ (стр. 160).

Понякога Ивайло Петров постига същите художествени цели чрез контраст между природата и изживяванията на героя. Да си припомним хубавото опи-

сание на пролетта. На тази свежа, жизнерадостна картина, която ни изпълва с тиха радост, залива ни със слънчева светлина, е противопоставено безпросветното отчаяние на Петър, след като изгубва и последната надежда, че ще се разберат с Нонка:

„И пак се пукна пролет.

Дърветата се отърсиха за една нощ и от почернелите им изстрадали клони потекоха бистри сълзи на облекчение. Въздухът се изпълваше със сладката мириза на влага, от юг лъхна топъл дъх. Небето се изясни и хоризонтът избяга надалече. Всичко се оживи. Врабчетата, тези клетки безпризорници на зимата, дигнаха весела врява до бога и възвестиха пролетта.

...

А нощите запяха с хиляди капчуци. Да слушаш тихата им еднообразна песен, да си помечтаеш хубаво и да заспиш здрав и кротък сън. Да сънуваш синьо като теменуга небе, разцъфнали цветя и зелени ниви. Сред нивите цъфнала круша, а на крушата птички пеят. Под крушата път се вие, дълъг и безкраен, а зад пътя гъсти жита надвиснали. Да вървиш гологлав и разгърден, да махаш ръце на воля и ръцете ти да се удрят в едрите класове.

.....

Ще заспиш, но да е спокойна душата ти. А когато там е тъмно, когато сърцето те боли, ще заспиш ли с песента на капчуците? Как гонят съня ти, как безмилостно чукат по мозъка ти! Иде ти да станеш и да тръгнеш в тъмната нощ, да вървиш, да вървиш без смисъл и посока. Но къде ще отидеш! Къде ще избягаш от мъката си! Тя е попила в тебе както разтопеният сняг е попил в земята. Тъй прекарваше Петър нощите. Без сън, в полусън“ (стр. 205—207). Оригинално е постъпил авторът. Той не описва направо страданията на Петър, а прибегва до много изразително лирично отклонение. Мелодията на речта, заразяващата емоционалност, силно обогатените картини превръщат целия пасаж в истинска поезия. С лирично отклонение Ивайло Петров е предал и най-съдбоносния момент от живота на Нонка, трепетите на нейното влюбено сърце:

„Няма вече за тебе покой, моминско сърце! Вятър ли зашепне с житата, чучулига ли зашуми долу под върбите, ти ще се вълнуваш, сърце, от щастие, ще тръпнеш в съмнения и догадки!

Няма да притворите черни мигли в кротък сън, мили момински очи! Нощите ще са дълги и безкрайни, възглавницата — твърда като камък, звездите — неговите очи, луната — неговата милувка!“ (стр. 18).

Изобщо похватите на писателя за разкриване душевното състояние на героите са разнообразни и изразителни. Ивайло Петров е сърцевед. Но той трябва да задълбочи психологическите характеристики, да постигне по-богати образи. Писателят има сили да стори това.

Понякога той заобикаля такива моменти от живота на героите, които изискват психологическо вникване. Ние не знаем какво изживява Петър, как се бори с майка си след фаталната среща между него и Нонка край рекичката. Този момент до голяма степен би изяснил неговия образ.

Авторът само загатва за психологическото състояние на Нонка след като тя се насочва към Дамян, а трябваше позадълбочено да го опише.

Писателят трябваше да отдели повече внимание на Марийка, да ни покаже как тя посреща любовта на Петър към Нонка, женитбата му, какво става в нейната душа.

Няма психологическо вникване и в обрисовката на Дамян.

Чрез характера на Нонка, която развива творческите си сили, израства като самостоятелен човек благодарение на новите социални форми в село, чрез дядо Ламби и Дамян, които заживяват човешки, след като влизат в стопанството, Ивайло Петров утвърждава тези форми без декларативност, по художествен път. Но той не заглажда конфликтите.

Много жизнено и правдиво е стълкновение между Петър и ръководителите на стопанството във връзка със засяването на памука. Ивайло Петров смело и честно разкрива недъзите, справедливото недоволство на селяните от ниско платения трудоден, от формалното, бездушно отношение на ръководителите към работата.

Но тези моменти не са споени със сюжета на повестта, а са просто пришити към него. Това е най-съществената композиционна слабост на книгата.

На някои места действието е разводнено. Разказите на дядо Ламби са прекалено дълги и подробни, те остават извън сюжетната линия.

★

В редица разкази, както и в двете си повести Ивайло Петров се очертава като писател със своя творческа индивидуалност. Поетичното виждане, непосредственият лиризъм са особено характерни за неговия стил. Той познава богатствата на родния език, умее да изтръгне от него красиви мелодии, да изрази силни чувства, да го превърне в багри, с които да нарисова живописни картини, сцени от живота в село. Като че ли с очите си сме видели сватбата на Нонка, жътвата, мест-

ността Брестака. Пейзажът винаги е одухотворен и лиричен, изпълнен с много живот. „Нашата свинеферма се намира в най-хубавата местност на землището ни — „Брестака“. Най-напред се минава през рекичката. Тя е безименна. . . Тя разхубавява еднообразния пейзаж на равнината, както хубава и весела невеста разхубавява момковия дом. Като леконога девойка тича през ниви и ливади, без да кривне, но досами селото на пътя ѝ се изпречва висока могила. Рекичката хитро я заобикаля и уж да припне надолу, току изведнъж се отдава на дългата си умора, отпуска се и лениво се разлива. Водата ѝ, успокоена и бистра, ту чернее със златистите песъчинки на дъното, ту примамва окоето с пъстроцветните отражения на бреговете. С дни да я гледаш, няма да ѝ се нагледаш, няма да се наслушаш на тихия ѝ ромон, . . . Тук някога е имало хубава брястова гора, но румънците са я изсекли. Останали са само два бряста, два исполина, застанали като стражи от двете страни на равната и тучна поляна“ (стр. 41).

Богатият ритъм на речта, честите поетични инверсии, свежите образи на много места превръщат „Нонкината любов“ в истинска поема.

На много места писателят непринудено, приятелски разговаря с читателя. Той не се крие за героите си, не разказва без-

пристрастно. Всецяло участва в тяхната съдба, изказва своите вълнения, своето съчувствие към героите в хубави лирични отклонения. Някои глави на повестта започват с кратки лирични встъпления, в които писателят използва народни мъдрости и сравнения, близки до народната песен: „Окоето извади на човека, лоша дума не му изваждай.“ (стр. 80) „Суша слама да запалиш, няма да гори тъй, както горяха сърцата им“ (стр. 62), „Както слънцето огрява в ранна утрин широкото, потънало в синкав здрач поле, тъй Нонка огря Пинтезовия дом“ (стр. 105).

Тези качества на неговия стил придават живост и вълнуваща сила на повествованието.

Ивайло Петров умело и естествено построява диалога, индивидуализира речта на героите, служи си с характерния за говоримия език жив и естествен синтаксис, с интонациите на разговорната реч. Само езикът на Марийка звучи някак изкуствено, шлагерно.

Писателят е още в началото на своя творчески път — начало, което радва. Не трябва никога да угасва у него тази неутолима жажда към все по-голямо съвършенство, присъща само на истинските творци, която ще го изведе към още по-високи върхове.

ЕЛЕНА ДИМИТРОВА

„ВОПРОСЫ ЛИТЕРАТУРЫ“ — ЕДНО ОЧАКВАНО СПИСАНИЕ

Новото теоретико-критическо списание на Съюза на съветските писатели и на Института за световна литература идва не просто да увеличи количеството на страниците, предоставени на литературния изследовател, а да се превърне в център на все по-оживените обсъждания около въпросите на литературното съвремие и минало. Излезлите четири книжки са твърде малко, за да се прави заключителна оценка, но те достатъчно ясно дават да се разбере, че списанието се е насочило уверено към изпълнението на тази задача, макар тя да е останала недоизказана в уводните думи на първата книжка. А нуждата от печатан орган — център на теоретическата и критическата дейност, се чувства от всекиго, взел присърце делото на социалистическата литература.

Преди години неведнъж се споменаваха, че довоенното списание „Литературный критик“ се било поддало на едно неправилно отношение към литературния живот. И все пак през последните седемна-

десет години, когато отсъствуваше периодично марксистко издание, посветено специално на въпросите на литературната теория, история и критика, любителите и изследвачите на литературата у нас се обръщаха често към каталозите, за да подирят няколкото оскъдни течения от „Литературный критик“, пръснати из софийските библиотеки. Този интерес не може да се смята напразен. За това свидетелствуват редица статии (например на Альтман, Гриб и др.), намерили навремето място в списанието и преиздадени напоследък. Колкото и строга да е общата преценка за „Литературный критик“ (за съжаление, нейните мотиви не са напълно известни на българския читател), интересът към старото издание се обяснява преди всичко с обстоятелството, че в него неизбежно се отразяваха най-ярко различните тенденции през тогавашния етап от развитието на марксистическата естетика, литературознанието и критиката. Недостатъците на предходното списание